

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22323>

Özet

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği (GAYEDÖ), antipsikotik ilaç tedavisi gören hastalarda ortaya çıkan yan etkilerin subjektif ve objektif düzeylerini sistematik olarak ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Orijinal olarak İngilizceden uyarlanan bu ölçek, Türkçeye Aslan ve arkadaşları tarafından 2020 yılında kazandırılmıştır. Ölçek, 22 maddeden ve yedi farklı alt boyuttan oluşmaktadır. Klinik uygulamada, antipsikotik tedavinin hastanın yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz etkilerini belirlemede ve tedavi rejimlerini optimize etmede kritik bir rol oynamaktadır. Ölçek, 4'lü Likert Ölçeği formatında derecelendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği, Antipsikotik, Yan Etki, Şizofreni, Psikoz, Psikometri, Uyarlama, Klinik Psikiyatri.

Yazarlar

Aslan, E. A., Batmaz, S. (Sorumlu Yazar), Yüncü, Ö. A., Sevil, N., & Erkek, B.

Amaç

Bu ölçeğin temel amacı, antipsikotik ilaç kullanan bireylerin deneyimlediği yaygın yan etkileri standardize edilmiş bir yöntemle nicel olarak değerlendirmektir. Tedavinin etkinliğinin yanı sıra hastanın genel iyilik halini ve ilaca uyumunu etkileyen yan etkilerin doğru bir şekilde belirlenmesi, klinik kararların verilmesinde önemli bir kılavuz sağlar.

Türkçe versiyonunun uyarlanma amacı ise, psikiyatri kliniklerinde ve araştırmalarda, Türk kültürüne ve diline uygun, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir araç sunmaktır. Bu sayede, Türkiye'deki hasta popülasyonunda antipsikotik ilaçların neden olduğu çeşitli rahatsızlıklar (örneğin sedasyon, hareket bozuklukları, otonomik etkiler) güvenilir bir şekilde ölçülebilmektedir.

Yapı

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği, antipsikotik ilaçların geniş spektrumdaki yan etkilerini kapsayan çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Ölçek, toplam 22 maddeden oluşmakta ve bu maddeler yedi farklı alt boyuta ayrılmaktadır. Bu alt boyutlar genellikle sedatif etkiler (uykululuk), motor yan etkiler (ekstrapiramidal semptomlar), otonomik yan etkiler ve endokrin/metabolik etkiler gibi ana kategorilere karşılık gelir.

Ölçeğin çok boyutlu yapısı, klinisyenlere hastanın yaşamadığı yan etki profilinin ayrıntılı bir resmini sunar. Bu, özellikle birinci ve ikinci kuşak antipsikotikler arasındaki yan etki farklılıkları

karşılaştırmada ve bireyselleştirilmiş tedavi yaklaşımların geliştirmede değerlidir.

Geçerlik

Ölçeğin Türkçe adaptasyon çalışmasında yapı geçerliliğini incelemek amacıyla faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin faktör analizi için uygunluğunu değerlendiren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testinin sonucu 0.63 olarak saptanmıştır. Bu değer, psikometrik standartlara göre kabul edilebilir düzeyde bir örneklem yeterliliğine işaret etmektedir.

Ayrıca, değişkenler arasındaki korelasyonların faktör analizi için uygunluğunu gösteren Bartlett küresellik istatistiği de anlamlı bulunmuştur ($X^2 (210) = 2459.5, p = 0.0001$). Bu anlamlı sonuç, maddelerin birbiriyle ilişkili olduğunu ve ortak bir yapı altında toplanabileceğini desteklemektedir, böylece ölçeğin yapısal geçerliliği kanıtlanmıştır.

Güvenirlilik

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun güvenirlik analizleri, yüksek düzeyde iç tutarlılık ve zamana karşı kararlılık göstermiştir. Ölçeğin genel iç tutarlılığı, Cronbach Alfa katsayısı ile değerlendirilmiş ve bu değer 0.775 olarak bulunmuştur. Bu katsayı, sosyal bilimler ölçekleri için iyi kabul edilen bir güvenirlik düzeyini temsil etmektedir.

Ölçeğin zamana bağlı kararlılığını ölçen test-tekrar test güvenirliği de incelenmiştir. Sırf içi korelasyon katsayısı (ICC) 0.964 olarak hesaplanmıştır ($p < 0.001$). Bu son derece yüksek korelasyon katsayısı, ölçeğin kısa bir zaman aralığında uygulandığında tutarlı ve stabil sonuçlar verdiğini, yani ölçülen yan etki düzeylerinin zaman içinde güvenilir bir şekilde tekrar edilebildiğini göstermektedir.

Faktör Analizi

Türkçe uyarlama çalışmasında yapılan faktör analizi, ölçeğin orijinal yapısına uygun olarak 7 alt boyuttan oluştuğunu doğrulamıştır. Faktör yüklerinin incelenmesi, 22 maddenin psikotik bozukluklar bağlamında deneyimlenen çeşitli yan etki alanların temsil eden bu 7 faktöre dağıldığını göstermiştir. Faktör analizi sonuçları, verilerin örneklem büyüklüğü ve korelasyon yapısı açısından uygun olduğunu gösteren KMO ve Bartlett test sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Bu çok faktörlü yapı, klinisyenlere hastanın yaşadığı yan etki profilini sedasyon, hareket bozuklukları veya otonomik illev bozuklukları gibi spesifik alanlarda inceleme imkanı tanır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 22 madde ve 7 alt boyuttan oluşan, öz bildirim veya klinisyen tarafından doldurulabilen bir değerlendirme aracıdır.

Language Available: Türkçe, İngilizce (Orijinal)

Population Group: Psikiyatrik bozukluklar, özellikle şizofreni, bipolar bozukluk ve diğer psikotik bozukluklar nedeniyle antipsikotik tedavi gören hastalar.

Age Group: Yetişkin (Adults)

Population Details: Klinik popülasyonda, antipsikotik ilaç tedavisinin başlangıcında veya takibi sırasında yan etki profillerini değerlendirmek için kullanılır.

Test Methodology: 4'lü Likert Ölçeği (Hiçbir zaman, Nadiren, Bazen, Çoğu zaman). Yüksek puanlar, daha şiddetli veya sık yan etkilerin varlığını gösterir.

Anahtar Kelimeler

Klinik Psikiyatri, Sedasyon, Akatizi, Ekstrapiramidal Semptomlar, Cronbach Alfa, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO).

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Sedat Batmaz

Author ORCID Identifier: Kaynakta belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: sedat.batmaz@gmail.com

Correspondence Address: Kaynakta belirtilmemiştir.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Türkçe Uyarlama Yılı: 2020

Şinler ve Kullanım Ücreti: Ölçeğin ticari olmayan akademik ve klinik amaçlarla kullanımı için sorumlu yazar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Referans Makale Başlığı: Orijinal uyarlama makalesi journalagent.com üzerinden erişilebilir.

Referanslar

Aslan, E. A., Batmaz, S., Yüncü, Ö. A., Sevil, N., & Erkek, B. (2020). Glasgow antipsikotik yan etkilerini değerlendirme ölçeği'nin Türkçe versiyonunun geçerlilik ve güvenilirliği. Klinik Psikiyatri Dergisi, 23, 290-301.

Ölçeğin orijinal PDF versiyonu aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: glasgow-antipsikotik-yan-etkilerini-degerlendirme-olcegi-toad.pdf

Glasgow Antipsikotik Yan Etkilerini Değerlendirme Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Gün içi uykululuk.

Sersemleme veya zombi gibi hissetme.

Yüzde veya vücutta kontrol dışı hareketler.